

08/05/2023

MOTEMO-OUTDOOR: una experiència docent als espais exteriors del campus de la UAB a prova de pandèmies

Arran de la pandèmia de COVID-19, professors del Grau en Psicologia de la UAB van implementar una nova experiència docent en una assignatura de primer. MOTEMO-OUTDOOR és un programa d'aprenentatge actiu aplicat a tres entorns, l'aula, l'aire lliure i en línia. Paral·lelament, van avaluar la viabilitat i efectivitat d'aquesta estratègia docent. L'èxit d'aquesta iniciativa ha fet que es continuï realitzant.

Imatge: Antoni Sanz

Tot i que l'Organització Mundial de la Salut, a principis del 2023, resta encara pendent de declarar la fi de l'estat d'emergència de salut pública, podem ja afirmar que la pandèmia de COVID-19 ha estat un dels esdeveniments globals que més impacte ha tingut en la vida quotidiana de les persones que l'han patit. Gairebé cap àmbit humà, inclòs l'educatiu, va quedar al marge d'una transformació dràstica i profunda. Docents de tots els nivells, també a la universitat, vam haver d'adaptar les nostres estratègies i metodologies d'ensenyament-aprenentatge a la virtualitat en resposta a aquesta situació excepcional.

Després de la primera i més dura onada de contagis, el retorn a les aules es va produir de manera esglaonada, en un context de dures restriccions de la interacció social que dificultaven l'acompliment de les activitats acadèmiques. Durant aquest període, universitats com la d'Oxford van dur a terme experiències innovadores com el model *HyFlex*, que combina la docència presencial amb la síncrona en línia, i que va posar en evidència el

desafiament de mantenir la qualitat de la docència universitària mentre es feia front a la propagació del virus.

En paral·lel, i atès que el SARS-CoV-2 es transmet principalment per via aèria, diverses administracions públiques van proposar l'adopció de mesures complementàries a la docència en línia, com l'aprenentatge a l'aire lliure. Considerant aquestes propostes i recomanacions, i coneixent les experiències de moltes institucions educatives durant la pandèmia de grip A de 1918, vam implementar a la Facultat de Psicologia de la UAB una experiència d'innovació docent, anomenada MOTEMO-OUTDOOR, amb l'objectiu de garantir l'aprenentatge mentre es protegia la salut de l'estudiantat i el professorat. Aquest programa va ser dissenyat aprofitant uns dels emblemes i fortaleses de la nostra universitat: un autèntic campus, amb nombrosos espais verds adjacents als aularis i de bona accessibilitat.

Amb una investigació paral·lela al programa es va avaluar la viabilitat i efectivitat d'aquesta estratègia docent "d'emergència", basada en l'aprenentatge actiu a l'aire lliure, comparant-la amb la docència realitzada a l'interior de l'aula. Així mateix, l'adaptació de la dinàmica de les activitats d'aprenentatge i dels materials docents va contemplar un tercer format, online, prenent en consideració que, en el moment de la implementació del programa, el protocol d'atenció als estudiants contagiats de SARS-CoV-2 o que havien estat contacte estret d'una altra persona contagiada, implicava el seu confinament a casa.

En el programa van participar 370 estudiants d'una assignatura obligatòria de grau, els quals van assistir a quatre seminaris. Mitjançant pseudoaleatorització es va garantir que tots els estudiants tinguessin assignats dos seminaris *indoor* i dos seminaris *outdoor*. L'espai *outdoor* es caracteritzava per ser un espai verd, amb ràpida accessibilitat des de l'aulari, nul trànsit habitual de persones, baixa contaminació acústica i bona connexió a la xarxa Wi-Fi. Es van dissenyar unes catifes que permetien l'aïllament del sòl dels estudiants i els dispositius electrònics personals amb els quals participaven en la sessió (*smartphone*, *tablet* o ordinador portàtil). A més, 30 estudiants participaren als 3 formats, la qual cosa inclouia almenys una sessió online a causa de l'aplicació de mesures de confinament. Es va dissenyar un qüestionari individual mitjançant el qual cada estudiant va avaluar, després de cada seminari, l'experiència d'aprenentatge (grau d'aprenentatge adquirit, impacte avaluatiu de l'aprenentatge i experiència hedònica), i les condicions d'aprenentatge (ambientals, tècniques i de seguretat sanitària).

Els resultats van demostrar que, segons la impressió de l'estudiantat, es va aconseguir una millor experiència d'aprenentatge en el format *outdoor*, la qual cosa va ser a causa d'una major experimentació d'emocions positives, mentre que en l'aprenentatge assolit i en l'impacte avaluatiu esperat no es van trobar diferències significatives en comparació amb el format *indoor* clàssic. Per contra, els seminaris *indoor* van ser més ben avaluats en relació amb el context d'aprenentatge en el seu conjunt, atès que les aules presentaven unes millors condicions ambientals, tot i que no hi havia cap diferència en les condicions tècniques i que el context *outdoor* era percebut com més segur.

Finalment, en la submostra d'estudiants que van experimentar els tres formats, es va observar que el format *online* disposava de millor context d'aprenentatge que els dos formats presencials (*indoor* i *outdoor*), si bé l'experiència d'aprenentatge va ser superior en el format *outdoor*. En el seu conjunt, les diferències entre els tres contextos van ser petites, per la qual cosa sembla que es va obtenir una equivalència entre elles, que era el propòsit principal del programa: assegurar l'aprenentatge dels estudiants al marge del format i, per

tant, disposar d'una metodologia flexible i resilient davant de circumstàncies canviants i imprevisibles.

La conclusió amb relació als seminaris impartits en espais exteriors del campus de la UAB és que l'experimentació d'emocions positives, probablement associades a l'exposició a l'espai verd exterior, juntament amb la major percepció de seguretat sanitària, van compensar el lleu desavantatge quant a condicions tècniques i ambientals, per la qual cosa van garantir una experiència d'aprenentatge i unes expectatives d'impacte avaluatiu similars al model clàssic d'impartició en una aula. Vist l'èxit, i més enllà de la pandèmia, el programa MOTEMO-OUTDOOR es continua impartint de forma regular en el primer curs del grau en psicologia, en la tipologia de seminari que, per la seva dinàmica i mida de grup (20 estudiants), resulta idònia per a aquest format.

Esperem que aquesta experiència serveixi d'impuls perquè altres equips docents apostin per la implementació d'experiències similars d'adaptació docent multiformat, especialment pel que fa al context a l'aire lliure, que sembla contribuir positivament als objectius d'aprenentatge i, probablement, és un model complementari a la docència en espais convencionals que ha arribat per quedar-s'hi. En tot cas, per a la seva viabilitat i sostenibilitat futures, s'hauran de superar diversos reptes, com l'habilitació d'espais exteriors adjacents a les facultats i escoles, la formalització d'aquests com a espais docents, o l'adaptació de la metodologia i els materials docents de cada assignatura a aquest nou context.

Antoni Sanz (1), Corel Mateo-Canedo (1), Neus Crespo (1), Ramon Cladellas (1), Jordi Méndez-Ulrich (2)

(1) Departament de Psicologia Bàsica, Evolutiva i de l'Educació. Universitat Autònoma de Barcelona

(2) Departament de Mètodes d'Investigació i Diagnòs en Educació. Universitat de Barcelona

antonio.sanz@uab.cat, corel.mateo@uab.cat, neus.crespo@uab.cat,
ramon.cladellas@uab.cat, jordi.mendez@ub.edu

Referències

Mateo-Canedo, C., Crespo, N. Cladellas, R., Méndez-Ulrich, M.L. i Sanz, A. (2023).

MOTEMO-OUTDOOR: Ensuring learning and health security during the COVID-19 pandemic through outdoor and online environments in higher education. *Learning Environments Research* (publicat en línia). <https://doi.org/10.1007/s10984-023-09456-y>.